

Esitutinnan aloittamisharkinta ja sen perusteleminen

KANTELU

Kantelija on oikeuskanslerille 26.2.2025 osoittamassaan kantelussa arvostellut Lapin poliisilaitoksen rikoskomisarian menettelyä ja päätöksiä olla toimittamatta esitutkintaa hänen poliisin tutkittavaksi ilmoittamassaan asiassa.

Kantelija oli tehnyt rikosilmoituksen siitä, että hänen omistamansa peräkärrymasto oli luvattomasti siirretty maston säilytyspaikasta toisen henkilön takapihalle. Tutkinnanjohtajana asiassa toiminut rikoskomisario oli arvioinut, ettei tapauksessa ollut syytä epäillä rikosta. Hän oli arvioinut asiaa mahdollisena varkautena ja kavalluksena. Päätös koski ainoastaan maston alkupeiräisen sijaintipaikan haltijan menettelyä, joka mahdollisesti liittyi maston siirtämiseen tai tiesi asiasta.

Kantelija teki sittemmin uuden rikosilmoituksen, jossa hän ilmoitti epäilyksi maston uuden sijaintipaikan haltijan. Rikoskomisario päätti kyseisen asian sillä perusteella, että asiasta oli jo ilmoitus, vaikka ensimmäisessä päätöksessä ei perusteltu, miksi kyseisen henkilön osalta asiassa ei ollut syytä epäillä rikosta. Asiassa ei ollut myöskään selvitetty osallisten tietoja maston siirtämisestä tai maston uuden sijaintipaikan haltijan osallisuutta tapahtumaan.

SELVITYS

Lapin poliisilaitos on antanut asiasta lausunnon ja sen rikoskomisario selvityksen. Poliisihallitus on 4.7.2025 lausuntonaan viitannut Lapin poliisilaitoksen lausuntoon.

Asiaa koskeneessa selvitys- ja lausuntopyynnössäni pyysin kiinnittämään erityisesti huomiota siihen, että vaikka asiassa tehdyssä ensimmäisessä esitutkintapäätöksessä todettiin ilmoituksen koskevan ainoastaan maston alkuperäisen sijaintipaikan haltijan menettelyä, päätettiin kantelijan tekemä uusi rikosilmoitus maston uuden sijaintipaikan haltijasta sillä, että asiasta oli jo ilmoitus, vaikka kyseisessä päätöksessä oli arvioitu ainoastaan maston alkuperäisen sijaintipaikan haltijan syylistymistä mahdolliseen kavallukseen. Lisäksi pyysin ottamaan kantaa siihen, oliko asiaa riittävällä tavalla selvitetty ennen esitutkinnan toimittamista jättämisestä päättämistä ja oliko asia tullut arvioiduksi kaikkien asiaan mahdollisesti soveltuvien rikostunnusmerkistöjen kannalta.

RATKAISU

Esitutkintalain 3 luvun 3 §:n 1 momentin mukaan esitutkintaviranomaisen on toimitettava esitutkinta, kun sille tehdyn ilmoituksen perusteella tai muuten on syytä epäillä, että rikos on tehty.

Mainitun pykälän 2 momentin mukaan ennen esitutkinnan aloittamista esitutkintaviranomaisen on tarvittaessa selvitettävä 1 momentissa tarkoitettuun rikosepäilyyn liittyvät seikat erityisesti siten, että ketään ei aiheuttomasti aseteta rikoksesta epäillyn asemaan ja että asian sitä edellyttäessä voidaan tehdä 9 §:n 1 momentissa tai 10 §:n 1 momentissa tarkoitettu ratkaisu esitutkinnan toimittamista jättämisestä. Esitutkinnan aloittamista edeltäviin toimenpiteisiin sovelletaan soveltuvien osin kyseisen lain säännöksiä.

Pykälän 3 momentin mukaan tutkinnanjohtaja päättää tarvittaessa siitä, toimitetaanko esitutkinta, ja päätöksen tekemiseen mahdollisesti tarvittavien seikkojen selvittämisestä.

Esitutkintalain lainvalmistelutöiden ([HE 222/2010 vp](#), s. 177) mukaan poliisin tehtävänä on rikoksesta tehdyn ilmoituksen vastaanotettuaan selvittää, onko olemassa sellainen rangaistussäännös, joka voi tulla sovellettavaksi ilmoituksessa tarkoitettua tekoa arvioitaessa. Poliisi ei ole sidottu ilmoituksen tekijän esittämään rikosnimikkeeseen. Esitutkinnan toimittamistarvetta arvioitaessa on otettava huomioon kaikki mahdolliset kyseeseen tulevat rikokset.

Poliisihallituksen ohjeessa ”Rikosten esikäsittelytoiminta poliisissa” [POL-2023-37804](#) todetaan (s. 8), että rikoksen esiselvityksellä tarkoitetaan esitutkintalain 3 luvun 3 §:n 2 momentin mukaisesti sellaisen tarpeellisen lisätiedon hankkimista, joka mahdollistaa esitutkinnan aloittamisharkinnan. Edelleen ohjeessa todetaan (s. 9):

”Esiselvityksen yksityiskohtaista sisältöä ja laajuutta ei ole lainsäädännössä määritelty. Kovin pitkälle meneviä ja pitkään kestäviä alustavia tutkimuksia ei voida kuitenkaan tehdä ilman, että kyse olisi jo tosiasiallisesti varsinaisista esitutkintatoimista ja siten jo aloitetusta esitutkinnasta. Alustavat puhuttelut ovat esiselvitykseen liittyviä keskeisiä

toimia, mutta kuulustelut ovat jo aloitettuun esitutkintaan liittyviä tutkintatoimenpiteitä. Esiselvityksessä voidaan edellä mainitun mukaisesti tehdä puhutuksia, pyytää asiakirjaselvityksiä asiasta ja pyytää lausuntoja eri tahoilta sekä tehdä selvityksen kannalta tarpeellisia tiedusteluja ja rekisterikyselyitä. Myös epäillyksi ilmoitetulta voidaan pyytää esimerkiksi kirjallista selvitystä.”

Esitutkintalain 11 luvun 1 §:n 2 momentin mukaan esitutkintapäätöksestä on ilmentävä muun ohella päätöksen perustelut.

Oikeudellisten ratkaisujen perusteluilla on monia eri tehtäviä (ks. kokoavasti Virolainen, Jyrki – Martikainen, Petri: Pro & contra. Tuomion perustelemisen keskeisiä kysymyksiä. Talentum 2003 s. 63-99). Esitutkinnan toimittamatta jättämistä koskevan päätöksen perustelujen keskeinen tehtävä on tiedottaa asianosaisille, miksi esitutkintaa ei aloiteta. Päätöksen perustelut lisäävät luottamusta viranomaisen toimintaan, mahdollistavat tarvittaessa ratkaisujen asianmukaisuuden jälkikäteisen oikeudellisen arvioinnin ja toimivat ratkaisijan oman itsekontrollin välineenä.

Asiassa tutkinnanjohtajana toiminut rikoskomisario on todennut selvityksessään voivansa asiaa selvityspyyntöni jälkeen uudelleen katsottuaan todeta, että asiaa olisi tullut arvioida myös hallinnon loukkauksen tunnusmerkistön kannalta. Asiasta tehdyn uuden tutkintapyynnön osalta rikoskomisario on todennut, että kantelijan ilmoitus oli saman sisältöinen kuin aiempi, eikä kantelija ollut esittänyt uutta perustetta sille, miksi maston uuden sijaintipaikan haltija olikin nyt epäilty.

Lapin poliisilaitos on lausunnossaan todennut, että rikoskomisarion päätöksen mukaan asiassa ei täyty varkauden tai kavalluksen tunnusmerkistö. Lapin poliisilaitoksen mukaan päätöksessä on jäänyt selvittämättä, voisiko asiassa tulla kyseeseen jokin muu rikos kuten rikoslain 28 luvun 11 §:n mukainen hallinnon loukkaus. Edelleen poliisilaitoksen mukaan asiassa olisi tullut selvittää asiaan osallisten toimet maston siirtämisen osalta, jotta heidän asemansa olisi käynyt ilmi tehtävää päätöstä varten. Lisäksi asiassa olisi tullut selvittää myös muiden kuin kantelijan ilmoittamien rikosnimikkeiden täytyminen ilmoitetussa asiassa.

Toisen rikosilmoituksen ja asiassa tehdyn päätöksen osalta Lapin poliisilaitos on todennut, että rikoskomisario on perustellut päätöstään eduskunnan oikeusasiamiehen ratkaisulla [EOAK/4988/2019](#), joka koskee samaa asiaa koskevan uuden tutkintapyynnön kirjaamista. Poliisilaitoksen mukaan toisessa rikosilmoituksessa on kyllä ollut kyse samasta asiasta kuin aiemmassa ilmoituksessa, mutta asiaan oli ilmoitettu uusi epäilty, joka ei ollut epäillyn asemassa ensimmäisessä rikosilmoituksessa. Näin ollen poliisilaitoksen mukaan asiassa ei ole ollut kyse samanlaisesta tilanteesta kuin rikoskomisarion päätöksessään viittaamassa eduskunnan oikeusasiamiehen ratkaisussa. Uuden ilmoituksen osalta asiassa olisi tullut perustella, miksi asiassa ei ole toiseksi epäillyksi ilmoitetun osalta syytä epäillä rikosta.

Poliisilaitoksen mukaan kantelijan ensimmäisen ilmoituksen huolellinen käsittely ja epäilyksi ilmoitetun henkilön aseman selvittäminen sekä huomioiminen olisi tehnyt asiaan liittyvän uuden ilmoittamisen tarpeettomaksi. Se on todennut johtopäätöksensä, ettei alkuperäistä ilmoitusta ja siinä esitettyjä väitteitä ole selvitetty tarvittavilta osin päätöksen tekemiseksi. Asiassa olisi tullut selvittää asiaan osallisten tiedot maston siirrosta sekä maston uuden sijaintipaikan haltijan osallisuus tapahtumaan. Tapauksessa olisi tullut selvittää myös muiden rikosnimikkeiden kuin varkauden ja kavalluksen mahdollinen täyttyminen. Asia on poliisilaitoksen ilmoittaman mukaan avattu uudelleen.

Poliisihallitus on lausuntonaan viitannut poliisilaitoksen lausuntoon ja todennut poliisin menettelyn olleen kantelunalaisessa asiassa altis kritiikille.

Yhdyn Lapin poliisilaitoksen lausunnossaan esittämään näkemykseen. Esitutinnan toimittamatta jättämisestä oli päätetty ilman asian riittävää selvittämistä. Asiaa ei ollut myöskään esitutinnan toimittamista koskevassa harkinnassa arvioitu riittävän kattavasti siten, että poliisin tutkittavaksi saatettua asiaa olisi arvioitu kaikkien kyseeseen tulevien rikostunnusmerkistöjen kannalta. Lisäksi tehdyistä esitutkintapäätöksistä jälkimmäinen oli poliisilaitoksen lausunnossaan arvioimalla tavalla perusteltu puutteellisesti.

Kerrotun vuoksi kiinnitän asian tutkinnanjohtajana toimineen Lapin poliisilaitoksen rikoskomisari on huomiota esitutinnan aloittamisharkinnan kannalta tarpeellisten seikkojen riittävään selvittämiseen, tarpeeseen esitutkinnan toimittamista koskevassa harkinnassa ottaa riittävän laajalaisesti huomioon tutkintapyynnössä ilmi tuotuihin seikkoihin soveltuvat rangaistussäännökset sekä esitutkintapäätösten asianmukaiseen perustelemiseen.

Asia ei anna aihetta muihin toimenpiteisiin.

Tämä asiakirja on allekirjoitettu sähköisesti.

Apulaisoikeuskanslerin sijainen

Petri Martikainen

Oikeuskanslerinsihteeri

Marianne Mettovaara